

Πρὸς Κολοσσαεῖς

Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ χριστοῦ διὰ θελήματος θεοῦ, **1**

καὶ Τιμόθεος¹ ὁ ἀδελφός, τοῖς ἐν Κολασσαῖς² ἁγίοις **2**

καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν χριστῷ: χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη

ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ.

Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν **3**

Ἰησοῦ χριστοῦ, πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, **4**

ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ

τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, διὰ τὴν **5**

ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην³ ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν

προηκούσατε⁴ ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ

εὐαγγελίου, τοῦ παρόντος⁵ εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν **6**

παντὶ τῷ κόσμῳ, καὶ ἔστιν καρποφορούμενον⁶ καὶ

αὐξάνομενον,⁷ καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν ἀφ' ἧς ἡμέρας

ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ:

¹ Τιμόθεος, ου, ὁ, Timothy. ² Κολοσσαί, ὦν, ἡ, Colossae. ³ ἀπόκειμαι, be laid up, put away. ⁴ προακούω, hear beforehand. ⁵ πάρεμι, be present, have arrived. ⁶ καρποφορέω, bear fruit. ⁷ αὐξάνω, cause to grow, increase.

καθὼς καὶ ἐμάθετε¹ ἀπὸ Ἐπαφρᾶ² τοῦ ἀγαπητοῦ 7
 συνδούλου³ ἡμῶν, ὃς ἐστιν πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν
 διάκονος τοῦ χριστοῦ, ὁ καὶ δηλώσας⁴ ἡμῖν τὴν ὑμῶν 8
 ἀγάπην ἐν πνεύματι.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ 9
 παυόμεθα⁵ ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι
 ἵνα πληρωθῇτε τὴν ἐπίγνωσιν⁶ τοῦ θελήματος αὐτοῦ
 ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει⁷ πνευματικῇ,⁸ 10
 περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως⁹ τοῦ κυρίου εἰς πᾶσαν
 ἀρέσκειαν,¹⁰ ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες¹¹
 καὶ αὐξανόμενοι¹² εἰς τὴν ἐπίγνωσιν⁶ τοῦ θεοῦ: ἐν 11
 πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι¹³ κατὰ τὸ κράτος¹⁴ τῆς
 δόξης αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν¹⁵
 μετὰ χαρᾶς: εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι 12
 ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα¹⁷ τοῦ κλήρου¹⁸ τῶν ἁγίων ἐν τῷ

¹ μαθάνω, learn, ascertain. ² Ἐπαφρᾶς, ᾱ, ὁ, Epaphras. ³ σύνδουλος, ου, ὁ, fellow slave, fellow servant. ⁴ δηλώω, show, make clear. ⁵ παύω, cause to cease. ⁶ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ⁷ σύνεσις, εως, ἡ, understanding, insight. ⁸ πνευματικός, spiritual. ⁹ ἀξίως, worthily, in a manner worthy of. ¹⁰ ἀρέσκεια, ας, ἡ, pleasing, willing service. ¹¹ καρποφορέω, bear fruit. ¹² αὐξάνω, cause to grow, increase. ¹³ δυναμός, strengthen, enable. ¹⁴ κράτος, ους, τό, power, dominion. ¹⁵ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ¹⁶ ἱκανόω, make sufficient, qualify. ¹⁷ μερίς, ιδος, ἡ, part, portion. ¹⁸ κλήρος, ου, ὁ, lot, portion.

φωτί, ὃς ἐρρύσατο¹ ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, 13
καὶ μετέστησεν² εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς
ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν,³ τὴν 14
ἄφεσιν⁴ τῶν ἁμαρτιῶν· ὃς ἐστὶν εἰκὼν⁵ τοῦ θεοῦ τοῦ 15
ἀοράτου,⁶ πρωτότοκος⁷ πάσης κτίσεως·⁸ ὅτι ἐν αὐτῷ 16
ἐκτίσθη⁹ τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς
γῆς, τὰ ὀρατὰ¹⁰ καὶ τὰ ἀόρατα,⁶ εἴτε θρόνοι, εἴτε
κυριότητες,¹¹ εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι’
αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται·⁹ καὶ αὐτός ἐστιν πρὸ 17
πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκεν.¹² Καὶ 18
αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὃς
ἐστὶν ἀρχή, πρωτότοκος⁷ ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται
ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων·¹³ ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν¹⁴ 19
πᾶν τὸ πλήρωμα¹⁵ κατοικῆσαι, καὶ δι’ αὐτοῦ 20
ἀποκαταλλάξαι¹⁶ τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας¹⁷

¹ ῥύομαι, rescue, save. ² μεθίστημι, remove, turn away. ³ ἀπολύτρωσις, εὖς, ἡ, redemption, deliverance. ⁴ ἄφεσις, εὖς, ἡ, release, forgiveness. ⁵ εἰκὼν, ὄνος, ἡ, image, likeness. ⁶ ἀόρατος, invisible, unseen. ⁷ πρωτότοκος, first-born. ⁸ κτίσις, εὖς, ἡ, creation, creature. ⁹ κτίζω, create, form. ¹⁰ ὀρατός, visible. ¹¹ κυριότης, ἡτος, ἡ, lordship, dominion. ¹² συνίστημι, commend (transitive), stand with. ¹³ πρωτεύω, be first, have first place. ¹⁴ εὐδοκέω, think it good, be well pleased with. ¹⁵ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹⁶ ἀποκαταλλάσσω, reconcile. ¹⁷ εἰρηνοποιέω, make peace, reconcile.

διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ¹ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ, εἴτε τὰ
ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ ὑμᾶς ποτὲ **21**
ὄντας ἀπηλλοτριωμένους² καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ³ ἐν
τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς, νυνὶ⁴ δὲ ἀποκατήλλαξεν⁵ ἐν **22**
τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου,
παραστήσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους⁶ καὶ
ἀνεγκλήτους⁷ κατενώπιον⁸ αὐτοῦ: εἴγε⁹ ἐπιμένετε¹⁰ τῇ **23**
πίστει θεμελιωμένοι¹¹ καὶ ἐδραῖοι,¹² καὶ μὴ
μετακινούμενοι¹³ ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ
ἠκούσατε, τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει¹⁴ τῇ
ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.

Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν¹⁵ ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ **24**
ἀνταναπληρῶ¹⁶ τὰ ὑστερήματα¹⁷ τῶν θλίψεων τοῦ
χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ
ἐστιν ἡ ἐκκλησία: ἥς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος, κατὰ **25**

¹ σταυρός, οὗ, ὁ, cross. ² ἀπαλλοτριόμαι, alienate, estrange. ³ διάνοια, ας, ἡ, mind, understanding. ⁴ νυνί, now, already. ⁵ ἀποκαταλλάσσω, reconcile. ⁶ ἄμωμος, without blemish, blameless. ⁷ ἀνέγκλητος, above reproach, blameless. ⁸ κατενώπιον, before, in the presence of (gen). ⁹ εἴγε, if indeed, seeing that. ¹⁰ ἐπιμένω, continue, remain. ¹¹ θεμελιώ, lay a foundation, found. ¹² ἐδραῖος, steadfast, firm. ¹³ μετακινέω, shift, remove. ¹⁴ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ¹⁵ πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ¹⁶ ἀνταναπληρῶ, fill up in turn. ¹⁷ ὑστέρημα, τος, τό, that which is lacking, need.

τὴν οἰκονομίαν¹ τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς,
 πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, τὸ μυστήριον² τὸ 26
 ἀποκεκρυμμένον³ ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν
 γενεῶν· νυνὶ⁴ δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, οἷς 27
 ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι⁵ τί τὸ πλοῦτος⁶ τῆς δόξης
 τοῦ μυστηρίου² τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅς ἐστιν
 χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς τῆς δόξης· ὃν ἡμεῖς 28
 καταγγέλλομεν,⁷ νουθετοῦντες⁸ πάντα ἄνθρωπον, καὶ
 διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα
 παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον⁹ ἐν χριστῷ
 Ἰησοῦ· εἰς ὃ καὶ κοπιῶ,¹⁰ ἀγωνιζόμενος¹¹ κατὰ τὴν 29
 ἐνέργειαν¹² αὐτοῦ, τὴν ἐνεργουμένην¹³ ἐν ἐμοὶ ἐν
 δυνάμει.

¹ οἰκονομία, ας, ἡ, stewardship, administration. ² μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ³ ἀποκρύπτω, hide, conceal. ⁴ νυνί, now, already. ⁵ γνωρίζω, make known, declare. ⁶ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ⁷ καταγγέλλω, proclaim, declare openly. ⁸ νουθετέω, admonish, exhort. ⁹ τέλειος, complete, perfect. ¹⁰ κοπιᾶω, toil, labor. ¹¹ ἀγωνίζομαι, contend, struggle. ¹² ἐνέργεια, ας, ἡ, operative power, working. ¹³ ἐνεργέω, work, effect.

Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον¹ ἀγῶνα² ἔχω περὶ ὑμῶν 2

καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ,³ καὶ ὅσοι οὐχ ἐωράκασιν τὸ
πρόσωπόν μου ἐν σαρκί, ἵνα παρακληθῶσιν αἱ 2

καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντων⁴ ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς
πάντα πλοῦτον⁵ τῆς πληροφορίας⁶ τῆς συνέσεως,⁷ εἰς
ἐπίγνωσιν⁸ τοῦ μυστηρίου⁹ τοῦ θεοῦ καὶ πατὸς καὶ

τοῦ χριστοῦ, ἐν ᾧ εἰσὶν πάντες οἱ θησαυροὶ¹⁰ τῆς 3
σοφίας καὶ τῆς γνώσεως¹¹ ἀπόκρυφοι.¹² Τοῦτο δὲ λέγω, 4

ἵνα μή τις ὑμᾶς παραλογίζηται¹³ ἐν πιθανολογίᾳ.¹⁴ Εἰ 5

γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι,¹⁵ ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν

ὑμῖν εἰμί, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν,¹⁶ καὶ τὸ

στερέωμα¹⁷ τῆς εἰς χριστὸν πίστεως ὑμῶν.

Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν χριστὸν Ἰησοῦν τὸν κύριον, ἐν 6

αὐτῷ περιπατεῖτε, ἐρριζωμένοι¹⁸ καὶ 7

ἐποικοδομούμενοι¹⁹ ἐν αὐτῷ, καὶ βεβαιούμενοι²⁰ ἐν τῇ

¹ ἡλίκος, how great, how small. ² ἀγών, ὄνος, ὁ, struggle, fight. ³ Λαοδικεία, ας, ἡ, Laodicea. ⁴ συμβιβάζω, hold together, instruct. ⁵ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ⁶ πληροφορία, ας, ἡ, full assurance, certainty. ⁷ συνέσις, εως, ἡ, understanding, insight. ⁸ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ⁹ μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ¹⁰ θησαυρός, ου, ὁ, storehouse, treasure. ¹¹ γνώσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ¹² ἀπόκρυφος, hidden, secret. ¹³ παραλογίζομαι, deceive, mislead. ¹⁴ πιθανολογία, ας, ἡ, persuasive speech. ¹⁵ ἀπειμι, go away, depart. ¹⁶ τάξις, εως, ἡ, arranging, order. ¹⁷ στερέωμα, τος, τό, firmament, firmness. ¹⁸ ῥιζόω, root, fix by the root. ¹⁹ ἐποικοδομέω, build upon, build upon a foundation. ²⁰ βεβαιόω, confirm, secure.

πίστει, καθὼς ἐδιδάχθητε, περισσεύοντες ἐν αὐτῇ ἐν
εὐχαριστίᾳ.¹

Βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν² διὰ τῆς ⁸
φιλοσοφίας³ καὶ κενῆς⁴ ἀπάτης,⁵ κατὰ τὴν παράδοσιν⁶
τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα⁷ τοῦ κόσμου, καὶ οὐ
κατὰ χριστόν: ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα⁸ ⁹
τῆς θεότητος⁹ σωματικῶς,¹⁰ καὶ ἐστε ἐν αὐτῷ ¹⁰
πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ
ἐξουσίας: ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε¹¹ περιτομῇ ¹¹
ἀχειροποιήτῳ,¹² ἐν τῇ ἀπεκδύσει¹³ τοῦ σώματος τῶν
ἁμαρτιῶν τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ χριστοῦ, ¹²
συνταφέντες¹⁴ αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι,¹⁵ ἐν ᾧ καὶ
συνηγέρθητε¹⁶ διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας¹⁷ τοῦ
θεοῦ, τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν. Καὶ ὑμᾶς, ¹³

¹ εὐχαριστία, ας, ἡ, thanksgiving, thankfulness. ² συλαγωγέω, make captive of, carry off as spoil. ³ φιλοσοφία, ας, ἡ, philosophy, love of wisdom. ⁴ κενός, empty, vain. ⁵ ἀπάτη, ης, ἡ, deceit, deceitfulness. ⁶ παράδοσις, εως, ἡ, tradition, instruction. ⁷ στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements. ⁸ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ⁹ θεότης, ητος, ἡ, divine nature, deity. ¹⁰ σωματικῶς, in bodily form, bodily. ¹¹ περιτέμνω, circumcize, circumcise. ¹² ἀχειροποίητος, not made with hands, not made by hand. ¹³ ἀπέκδυσις, εως, ἡ, removal, stripping off. ¹⁴ συνθάπτω, bury along with. ¹⁵ βάπτισμα, τος, τό, baptism, rite or ceremony of baptism. ¹⁶ συνεγείρω, raise up with, raise along with. ¹⁷ ἐνέργεια, ας, ἡ, operative power, working.

νεκροὺς ὄντας ἐν τοῖς παραπτώμασιν¹ καὶ τῇ
 ἀκροβυστίᾳ² τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησεν³ ὑμᾶς
 σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος⁴ ἡμῖν πάντα τὰ
 παραπτώματα,¹ ἐξαλείψας⁵ τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον 14
 τοῖς δόγμασιν,⁷ ὃ ἦν ὑπεναντίον⁸ ἡμῖν: καὶ αὐτὸ
 ἤρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας⁹ αὐτὸ τῷ σταυρῷ:¹⁰ 15
 ἀπεκδυσάμενος¹¹ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας,
 ἐδειγμάτισεν¹² ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας¹³ αὐτοὺς ἐν
 αὐτῷ.

Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει¹⁴ ἢ ἐν πόσει,¹⁵ ἢ ἐν 16
 μέρει ἐορτῆς¹⁶ ἢ νουμηνίας¹⁷ ἢ σαββάτων: ἃ ἐστὶν 17
 σκια¹⁸ τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα χριστοῦ. Μηδεὶς 18
 ὑμᾶς καταβραβευέτω¹⁹ θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ²⁰
 καὶ θρησκείᾳ²¹ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἐώρακεν

¹ παράπτωμα, toς, τό, trespass, falling away. ² ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ³ συζωοποιέω, make alive together with someone. ⁴ χαρίζομαι, give freely, forgive. ⁵ ἐξαλείφω, wipe out, erase. ⁶ χειρόγραφον, ου, τό, account, record of debts. ⁷ δόγμα, toς, τό, a public decree, ordinance. ⁸ ὑπεναντίος, opposed, contrary. ⁹ προσηλώω, nail (fast), nail to. ¹⁰ σταυρός, οὔ, ὁ, cross. ¹¹ ἀπεκδύομαι, strip off, disarm. ¹² δειγματίζω, make a show of, expose. ¹³ θριαμβεύω, lead in a triumphal procession. ¹⁴ βρώσις, εως, ἡ, eating, food. ¹⁵ πόσις, εως, ἡ, drinking, drink. ¹⁶ ἐορτή, ἡς, ἡ, feast, festival. ¹⁷ νουμηνία, ας, ἡ, new moon as a festival. ¹⁸ σκιά, ἄς, ἡ, shadow, thick darkness. ¹⁹ καταβραβεύω, rob of a prize, decide against. ²⁰ ταπεινοφροσύνη, ἡς, ἡ, lowliness of mind, humility. ²¹ θρησκεία, ας, ἡ, religion, worship.

ἐμβατεύων,¹ εἰκῇ² φυσιούμενος³ ὑπὸ τοῦ νοῦς⁴ τῆς
 σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν 19
 τὸ σῶμα, διὰ τῶν ἀφῶν⁵ καὶ συνδέσμων⁶
 ἐπιχορηγούμενον⁷ καὶ συμβιβαζόμενον,⁸ αὔξει⁹ τὴν
 αὔξησιν¹⁰ τοῦ θεοῦ.

Εἰ ἀπεθάνετε σὺν χριστῷ, ἀπὸ τῶν στοιχείων¹¹ τοῦ 20
 κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε,¹² Μὴ 21
 ἄψῃ, μηδὲ γεύσῃ,¹³ μηδὲ θίγῃς¹⁴ – ἃ ἔστιν πάντα εἰς 22
 φθορὰν¹⁵ τῇ ἀποχρήσει¹⁶ – κατὰ τὰ ἐντάλματα¹⁷ καὶ
 διδασκαλίας¹⁸ τῶν ἀνθρώπων; Ἄτινά ἐστιν λόγον μὲν 23
 ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθρησκείᾳ¹⁹ καὶ
 ταπεινοφροσύνῃ²⁰ καὶ ἀφειδίᾳ²¹ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ
 τινὶ πρὸς πλησμονὴν²² τῆς σαρκός.

¹ ἐμβατεύω, enter into, enter. ² εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ³ φυσιόω, puff or blow up, be arrogant. ⁴ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ⁵ ἀφή, ἥς, ἡ, joint, band. ⁶ σύνδεσμος, ου, ὁ, bond, fetter. ⁷ ἐπιχορηγέω, supply, provide. ⁸ συμβιβάζω, hold together, instruct. ⁹ αὐξάνω, cause to grow, increase. ¹⁰ αὔξησις, εως, ἡ, growth, increase. ¹¹ στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements. ¹² δογματίζω, subject to regulations, decree. ¹³ γεύομαι, taste, experience. ¹⁴ θιγάνω, touch, handle. ¹⁵ φθορά, ἄς, ἡ, destruction, corruption. ¹⁶ ἀπόχρησις, εως, ἡ, consuming, using up. ¹⁷ ἐντάλημα, τος, τό, precept, commandment. ¹⁸ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ¹⁹ ἐθελοθρησκεία, ας, ἡ, arbitrary worship. ²⁰ ταπεινοφροσύνη, ης, ἡ, lowliness of mind, humility. ²¹ ἀφειδία, ας, ἡ, unsparing treatment, severity. ²² πλησμονή, ἥς, ἡ, indulgence, satisfaction.

Εἰ οὖν συνηγέρθητε¹ τῷ χριστῷ, τὰ ἄνω² ζητεῖτε, οὗ³ ὁ 3

χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ καθήμενος. Τὰ ἄνω² 2

φρονεῖτε,⁴ μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ 3

ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται⁵ σὺν τῷ χριστῷ ἐν τῷ θεῷ. 4

Ὅταν ὁ χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ

ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.

Νεκρώσατε⁶ οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, 5

ἀκαθαρσίαν,⁸ πάθος,⁹ ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν

πλεονεξίαν,¹⁰ ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία,¹¹ δι' ἧς ἔρχεται 6

ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας¹² ἐν οἷς 7

καὶ ὑμεῖς περιπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζήτε ἐν αὐτοῖς. 8

Νυνὶ¹³ δὲ ἀπόθεσθε¹⁴ καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν,

θυμόν,¹⁵ κακίαν,¹⁶ βλασφημίαν,¹⁷ αἰσχρολογίαν¹⁸ ἐκ

τοῦ στόματος ὑμῶν: μὴ ψεύδεσθε¹⁹ εἰς ἀλλήλους, 9

ἀπεκδυσάμενοι²⁰ τὸν παλαιὸν²¹ ἄνθρωπον σὺν ταῖς

¹ συνεγείρω, raise up with, raise along with. ² ἄνω, up, above. ³ οὗ, where, when. ⁴ φρονέω, think, judge. ⁵ κρύπτω, conceal, hide. ⁶ νεκρώω, put to death, render weak. ⁷ πορνεία, ας, ἡ, fornication, idolatry. ⁸ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ⁹ πάθος, ους, τό, suffering, pain. ¹⁰ πλεονεξία, ας, ἡ, covetousness, avarice. ¹¹ εἰδωλολατρεία, ας, ἡ, worship or service of an image. ¹² ἀπειθεία, ας, ἡ, disobedience, willful unbelief. ¹³ νυνί, now, already. ¹⁴ ἀποτίθημι, put off, lay aside. ¹⁵ θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion. ¹⁶ κακία, ας, ἡ, malice, evil. ¹⁷ βλασφημία, ας, ἡ, blasphemy, reproach. ¹⁸ αἰσχρολογία, ας, ἡ, obscene speech, dirty talk. ¹⁹ ψεύδομαι, lie. ²⁰ ἀπεκδύομαι, strip off, disarm. ²¹ παλαιός, old, ancient.

πράξουσιν¹ αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι² τὸν νέον,³ τὸν 10

ἀνακαινούμενον⁴ εἰς ἐπίγνωσιν⁵ κατ' εἰκόνα⁶ τοῦ

κτίσαντος⁷ αὐτόν: ὅπου οὐκ ἔστι⁸ Ἑλλήν⁹ καὶ Ἰουδαῖος, 11

περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία,¹⁰ βάρβαρος,¹¹ Σκύθης,¹²

δούλος, ἐλεύθερος:¹³ ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν

χριστός.

Ἐνδύσασθε² οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ¹⁴ τοῦ θεοῦ, ἅγιοι καὶ 12

ἡγαπημένοι, σπλάγχνα¹⁵ οἰκτιρμοῦ,¹⁶ χρηστότητα,¹⁷

ταπεινοφροσύνην,¹⁸ πραότητα,¹⁹ μακροθυμίαν:²⁰ 13

ἀνεχόμενοι²¹ ἀλλήλων, καὶ χαριζόμενοι²² ἑαυτοῖς, ἕαν

τις πρὸς τινα ἔχη μομφήν:²³ καθὼς καὶ ὁ χριστὸς

ἐχαρίσατο²² ὑμῖν, οὕτως καὶ ὑμεῖς: ἐπὶ πᾶσιν δὲ 14

τούτοις τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶν σύνδεσμος²⁴ τῆς

τελειότητος.²⁵ Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ βραβεύετω²⁶ ἐν 15

¹ πράξις, εως, ἡ, deed, function. ² ἐνδύω, put on, clothe. ³ νέος, new, young. ⁴ ἀνακαινώω, renew, amend. ⁵ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ⁶ εἰκών, ὄνος, ἡ, image, likeness. ⁷ κτίζω, create, form. ⁸ ἔστι, there is in, is present. ⁹ Ἑλλήν, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ¹⁰ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ¹¹ βάρβαρος, barbarous, barbarian. ¹² Σκύθης, ου, ὁ, Scythian. ¹³ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ¹⁴ ἐκλεκτός, chosen, elect. ¹⁵ σπλάγχνα, ων, τά, bowels, compassion. ¹⁶ οἰκτιρμός, οῦ, ὁ, compassion, pity. ¹⁷ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ¹⁸ ταπεινοφροσύνη, ης, ἡ, lowliness of mind, humility. ¹⁹ πραότης, mildness, gentleness. ²⁰ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ²¹ ἀνέχουμαι, endure, bear with. ²² χαρίζουμαι, give freely, forgive. ²³ μομφή, ῆς, ἡ, blame, (cause for) complaint. ²⁴ σύνδεσμος, ου, ὁ, bond, fetter. ²⁵ τελειότης, ητος, ἡ, perfection, completeness. ²⁶ βραβεύω, be judge, rule.

ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἐνὶ σώματι:
καὶ εὐχάριστοι¹ γίνεσθε. Ὁ λόγος τοῦ χριστοῦ 16
ἐνοικεῖτω² ἐν ὑμῖν πλουσίως³ ἐν πάσῃ σοφίᾳ:
διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες⁴ ἑαυτούς, ψαλμοῖς,⁵ καὶ
ὕμνοις,⁶ καὶ ᾠδαῖς⁷ πνευματικαῖς,⁸ ἐν χάριτι ᾄδοντες⁹
ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ. Καὶ πᾶν ὃ τι ἂν ποιῇτε, 17
ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ,
εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ὡς 18
ἀνῆκεν¹⁰ ἐν κυρίῳ. Οἱ ἄνδρες, ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας, 19
καὶ μὴ πικραίνεσθε¹¹ πρὸς αὐτάς. Τὰ τέκνα, 20
ὑπακούετε¹² τοῖς γονεῦσιν¹³ κατὰ πάντα: τοῦτο γάρ
ἐστιν εὐάρεστον¹⁴ ἐν κυρίῳ. Οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε¹⁵ 21
τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν.¹⁶ Οἱ δοῦλοι, 22
ὑπακούετε¹² κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ

¹ εὐχάριστος, thankful, grateful. ² ἐνοικέω, dwell in, am settled in. ³ πλουσίως, richly, abundantly. ⁴ νουθετέω, admonish, exhort. ⁵ ψαλμός, οὐ, ὁ, song of praise, psalm. ⁶ ὕμνος, οὐ, ὁ, song of praise, hymn. ⁷ ᾠδή, ἡς, ἡ, song, ode. ⁸ πνευματικός, spiritual. ⁹ ᾄδω, sing. ¹⁰ ἀνήκω, be fit, be proper. ¹¹ πικραίνω, make bitter, embitter. ¹² ὑπακούω, obey, listen. ¹³ γονεὺς, ἑως, ὁ, parent. ¹⁴ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ¹⁵ ἐρεθίζω, arouse, provoke. ¹⁶ ἀθυμέω, be discouraged, disheartened.

ἐν ὀφθαλμοδουλείαις¹ ὡς ἀνθρωπάρεσκοι,² ἀλλ' ἐν
 ἀπλότητι³ καρδίας, φοβούμενοι τὸν θεόν· καὶ πᾶν ὃ τι 23
 ἐὰν ποιήτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ
 ἀνθρώποις· εἰδότες ὅτι ἀπὸ κυρίου λήψεσθε τὴν 24
 ἀνταπόδοσιν⁴ τῆς κληρονομίας·⁵ τῷ γὰρ κυρίῳ
 χριστῷ δουλεύετε.⁶ Ὁ δὲ ἀδικῶν⁷ κομιέται⁸ ὁ 25
 ἡδίκησεν·⁷ καὶ οὐκ ἔστιν προσωποληψία.⁹

Οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα¹⁰ τοῖς δούλοις 4
 παρέχεσθε,¹¹ εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν
 οὐρανοῖς.

Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε,¹² γρηγοροῦντες¹³ ἐν αὐτῇ 2
 ἐν εὐχαριστίᾳ·¹⁴ προσευχόμενοι ἅμα¹⁵ καὶ περὶ ἡμῶν, 3
 ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλῆσαι τὸ
 μυστήριον¹⁶ τοῦ χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι· ἵνα 4

¹ ὀφθαλμοδουλεία, ας, ἡ, service rendered only while the master watches. ² ἀνθρωπάρεσκος, people pleaser. ³ ἀπλότης, ἡτος, ἡ, singleness, hence simplicity. ⁴ ἀνταπόδοσις, εως, ἡ, recompense, reward. ⁵ κληρονομία, ας, ἡ, inheritance. ⁶ δουλεύω, serve, am a slave. ⁷ ἀδικέω, do wrong, harm. ⁸ κομίζω, receive, bring. ⁹ προσωποληψία, ας, ἡ, partiality, favoritism. ¹⁰ ἰσότης, ἡτος, ἡ, equality, fairness. ¹¹ παρέχω, offer, afford. ¹² προσκαρτερέω, continue in or with, persist. ¹³ γρηγορέω, watch, keep watch. ¹⁴ εὐχαριστία, ας, ἡ, thanksgiving, thankfulness. ¹⁵ ἅμα, at the same time. ¹⁶ μυστήριον, ου, τό, secret, mystery.

φανερῶσω αὐτό, ὥς δεῖ με λαλῆσαι. Ἐν σοφίᾳ 5
 περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἕξω, τὸν καιρὸν
 ἐξαγοραζόμενοι.¹ Ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, 6
 ἅλατι² ῥτυμένος,³ εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ ἐκάστῳ
 ἀποκρίνεσθαι.

Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει⁴ ὑμῖν Τυχικός,⁵ ὁ ἀγαπητὸς 7
 ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος⁶ ἐν κυρίῳ:
 ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶ τὰ περὶ 8
 ὑμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν: σὺν 9
 Ὀνησίμῳ⁷ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ
 ὑμῶν. Πάντα ὑμῖν γνωριοῦσιν⁴ τὰ ὧδε.

Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος⁸ ὁ συναιχιμάλωτός⁹ μου, 10
 καὶ Μάρκος¹⁰ ὁ ἀνεψιὸς¹¹ Βαρνάβα,¹² περὶ οὗ ἐλάβετε
 ἐντολὰς – ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν: καὶ 11
 Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰούστος,¹³ οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς:

¹ ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ² ἅλας, ατος, τό, salt. ³ ῥτυώ, season, make salty. ⁴ γνωρίζω, make known, declare. ⁵ Τυχικός, οὗ, ὁ, Tychicus. ⁶ σύνδουλος, οὗ, ὁ, fellow slave, fellow servant. ⁷ Ὀνήσιμος, οὗ, ὁ, Onesimus. ⁸ Ἀρίσταρχος, οὗ, ὁ, Aristarchus. ⁹ συναιχιμάλωτος, οὗ, ὁ, fellow prisoner, fellow captive. ¹⁰ Μάρκος, οὗ, ὁ, Mark. ¹¹ ἀνεψιός, οὗ, ὁ, cousin. ¹² Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ¹³ Ἰούστος, οὗ, ὁ, Justus.

οὗτοι μόνοι συνεργοί¹ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ,
οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία.² Ἀσπάζεται ὑμᾶς 12
Ἐπαφρᾶς³ ὁ ἐξ ὑμῶν, δούλος χριστοῦ, πάντοτε
ἀγωνιζόμενος⁴ ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα
στήτε τέλειοι⁵ καὶ πεπληρωμένοι ἐν παντὶ θελήματι
τοῦ θεοῦ. Μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει ζῆλον⁶ πολὺν 13
ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ⁷ καὶ τῶν ἐν
Ἱερραπόλει.⁸ Ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς⁹ ὁ ἰατρός¹⁰ ὁ 14
ἀγαπητός, καὶ Δημᾶς.¹¹ Ἀσπάσασθε τοὺς ἐν 15
Λαοδικείᾳ⁷ ἀδελφούς, καὶ Νυμφᾶν,¹² καὶ τὴν κατ'
οἶκον αὐτοῦ ἐκκλησίαν. Καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ' 16
ὑμῖν ἡ ἐπιστολή,¹³ ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικαίῳ
ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας⁷ ἵνα καὶ
ὑμεῖς ἀναγνώτε. Καὶ εἶπατε Ἀρχίππῳ,¹⁵ Βλέπε τὴν 17
διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.

¹ συνεργός, οὐ, ὁ, fellow worker. ² παρηγορία, ας, ἡ, comfort, encouragement. ³ Ἐπαφρᾶς, ᾱ, ὁ, Ephras. ⁴ ἀγωνίζομαι, contend, struggle. ⁵ τέλειος, complete, perfect. ⁶ ζῆλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ⁷ Λαοδικεία, ας, ἡ, Laodicea. ⁸ Ἱερραπόλις, εως, ἡ, Hierapolis. ⁹ Λουκᾶς, ᾱ, ὁ, Luke, Lucas. ¹⁰ ἰατρός, οὐ, ὁ, physician. ¹¹ Δημᾶς, ᾱ, ὁ, Demas. ¹² Νυμφᾶς, α, ὁ, Nymphas. ¹³ ἐπιστολή, ἡς, ἡ, letter, dispatch. ¹⁴ Λαοδικεύς, εως, ὁ, Laodicean. ¹⁵ Ἀρχίππος, ου, ὁ, Archippus.

Ὁ ἀσπασμὸς¹ τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. Μνημονεύετε² μου 18

τῶν δεσμῶν.³ Ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. Ἀμήν.

¹ ἀσπασμός, οὔ, ὁ, greeting, salutation. ² μνημονεύω, remember, make mention of. ³ δεσμός, οὔ, ὁ, chain, bond.